

NOVIČNIK ZAGOVORNIKA NAČELA ENAKOSTI (5/2020)

V tokratnem novičniku Zagovornika načela enakosti:

ZAKLJUČENE OBRAVNAVE DOMNEVNE DISKRIMINACIJE:

- Država diskriminira zapornice v zaporu na Igu
- Oseba z invalidnostjo diskriminirana pri poizkusu vstopa v trgovino med epidemijo Covid-19
- Zagovornik ni ugotovil diskriminacije na delovnem mestu zaradi narodnosti

OCENE (NE)DISKRIMINATORNOSTI PREDPISOV:

- Prepoved vstopa v trgovine za starejše od 65 let po 10. uri med epidemijo je (bila) diskriminatorna
- Neenaka obravnava državljanov in tujcev s stalnim prebivališčem pri odlogu plačila kredita v času epidemije je diskriminacija

PRIPOROČILA:

- Priporočilo Zagovornika in predlogi izboljšav osnutka Zakona o spremembah in dopolnitvah stanovanjskega zakona
- Priporočilo Zagovornika za odpravo neenakopravnosti določene skupine invalidov v okviru osnutka predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Radioteleviziji Slovenija
- Priporočilo Zagovornika v zvezi z omejevanjem širjenja nestrpnosti ob osnutku predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih
- Priporočilo Zagovornika o zagotavljanju vključujočega izobraževanja ob morebitnem ponovnem zapiranju šol

ANKETA ZAGOVORNIKA:

- 1.200 ljudi izpolnilo spletno anketo o položaju stanovalcev domov za starejše med epidemijo Covid-19

Miha Lobnik, zagovornik načela enakosti: »Iskreno se zahvaljujem vsem stanovalkam in stanovalcem domov za starejše, njihovim svojcem in bližnjim, zaposlenim v domovih in nevladnim organizacijam za njihovo sodelovanje v naši anketi o položaju stanovalcev domov za starejše med epidemijo Covid-19. Odziv je bil zelo dober, saj se je v času od 2. julija do 31. avgusta na anketo prek spleta, po pošti in po telefonu odzvalo več kot 1.200 ljudi. Izkušnje, ki so nam jih posredovali, so za nas dragocen vir informacij. Poskrbeli bomo, da bodo ti glasovi slišani.«

NOVICE:

- Zagovornik v primeru zagotavljanja dostopnosti volišč za osebe z invalidnostmi interveniral pred Evropskim sodiščem za človekove pravice

ZAKLJUČENE OBRAVNAVE DOMNEVNE DISKRIMINACIJE:

Država diskriminira zapornice v zaporu na Igu

Zagovornika so obsojenke, ki prestajajo zaporno kazen v zaporu na Igu, obvestile o domnevno slabši obravnavi v primerjavi z moškimi zaporniki, ki kazen prestajajo v zaporu na Dobu. Obsojenke so zatrjevale dejansko in pravno neenako obravnavo glede na spol. Izpostavile so več tematik:

1. prebivanje na prostem (stik z naravo),

2. obisk fitnesa, knjižnice, trgovine in pralnice v času, ko ima oseba možnost gibanja na prostem,
3. sprejemanje obiskov,
4. možnost zasebnih stikov in
5. telefonske klice in uporabo elektronske komunikacije.

Zagovornik pravice do stika z naravo (1) ni presojal, saj Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij ne določa pravice prebivanja na prostem v naravi, temveč le pravico bivanja na prostem, kar v zaporu omogočajo.

Obisk fitnesa, knjižnice, trgovine in pralnice ne sovпада več s časom, ko ima oseba možnost gibanja na prostem (2). To so v zaporu na lgu uredili tekom postopka Zagovornika.

Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij v skladu s svojim dokaznim bremenom ni uspela izkazati, da bi bilo neenako obravnavanje obsojenk dopustno in v skladu z Zakonom o varstvu pred diskriminacijo. Zato je Zagovornik v točkah 3., 4. in 5. ugotovil obstoj neposredne diskriminacije na podlagi spola.

[Kliknite TUKAJ za več informacij.](#)

Oseba z invalidnostjo diskriminirana pri poizkusu vstopa v trgovino med epidemijo Covid-19

Zagovornik je prejel prijavo osebe na invalidskem vozičku, ki ji v času razglašene epidemije po 10. uri, torej zunaj časa, rezerviranega za ranljive skupine, ni bil dovoljen nakup. Varnostnik je prijavitelja ocenil kot ranljivo skupino in mu prepovedal vstop. Zagovornik je izvedel postopek ugotavljanja diskriminacije skladno z Zakonom o varstvu pred diskriminacijo. Ugotovil je, da je vodstvo trgovine dalo varnostnikom napačno informacijo, da je po 10. uri prepovedano nakupovanje vsem ranljivim skupinam in ne samo starejšim osebam, kot je bilo zapisano v relevantnem odloku vlade. Zagovornik je ugotovil kršitev prepovedi diskriminacije, zato je pristojnemu inšpektoratu predlagal uvedbo postopka o prekršku.

[Kliknite TUKAJ za več informacij.](#)

Zagovornik ni ugotovil diskriminacije na delovnem mestu zaradi narodnosti

Na Zagovornika načela enakosti se je obrnila oseba, ki je zatrjevala, da jo sodelavci in nadrejeni diskriminirajo in trpinčijo na delovnem mestu zaradi njenega etničnega porekla. Zagovornik je opravil razgovore s sodelavci prijavitelja. Njihove izjave niso potrdile očitkov, ki jih je predlagatelj navedel v prijavi. Ta svojih trditev ni z ničemer dokazal oziroma jih podkrepil do te mere, da bi potrdile obstoj diskriminacije. Zagovornik je ugotovil, da predlagatelj ni izkazal vzročne zveze med osebnimi okoliščinami in obravnavo, ki naj bi je bil kot delavec deležen, in na podlagi vseh pridobljenih dejstev predlog za obravnavo diskriminacije zavrnil.

[Kliknite TUKAJ za več informacij.](#)

OCENE (NE)DISKRIMINATORNOSTI PREDPISOV:

Prepoved vstopa v trgovine za starejše od 65 let po 10. uri med epidemijo je (bila) diskriminatorna

Zagovornik je v času razglašene epidemije novega koronavirusa prejel več prijav diskriminacije zaradi starosti, saj je bil starejšim od 65 let vstop v trgovine prepovedan, razen v času, rezerviranem zanje (od 8. do 10. ure in v zadnji uri obratovanja trgovine). Zagovornik je na podlagi prejetih prijav uvedel

postopek ocene diskriminatornosti. Zagovornik je v postopku pridobil stališča Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ). Pridobil je tudi informacije o tem, ali je bil vstop v trgovine starejšim v določenih urah prepovedan še v katerih drugih evropskih državah. Na podlagi zbranih podatkov je ugotovil, da prepoved vstopa v trgovine za starejše po 10. uri ni bil sorazmeren ukrep, poleg tega pa je bila Slovenija edina država v Evropi, ki je poleg Srbije starejšim po določeni uri prepovedovala nakupovanje. Glede na navedeno je Zagovornik ocenil, da je bila rezervacija časa za nakupovanje izključno ranljivih skupin (tudi starejših) ustrezen in sorazmeren ukrep, določba odloka vlade, ki jim je prepovedovala vstop po 10. uri, pa je do starejših diskriminatorna.

[Kliknite TUKAJ za več informacij.](#)

Neenaka obravnava državljanov in tujcev s stalnim prebivališčem pri odlogu plačila kredita je diskriminacija

Zagovornik je prejel pritožbo zoper Zakon o interventnem ukrepu odloga plačila obveznosti kreditorejmalcev (v nadaljevanju: ZIUOPOK), ki je začel veljati 28. 3. 2020. Zakon vsebuje interventni ukrep odloga plačila obveznosti kreditorejmalcev iz kreditnih pogodb, sklenjenih z banko oziroma hranilnico, kot enega od ukrepov za omilitev posledic epidemije COVID-19. Ukrep je bil med drugim namenjen državljanom Slovenije, ki imajo v Sloveniji prijavljeno stalno prebivališče. Predlagatelj je zatrjeval, da so v omenjenem zakonu diskriminirani vsi tujci, kreditorejmalci, ki živijo in delajo v Republiki Sloveniji. Poleg tujcev, ki delajo na podlagi dovoljenja za začasno bivanje, izdanega na podlagi Zakona o tujcih, in ki praviloma nimajo večjih posojil, so v Republiki Sloveniji tudi osebe, ki dlje časa (dve leti in več, tudi 10 let) v Sloveniji živijo in delajo in imajo urejeno stalno bivanje v Sloveniji. Zagovornik je izvedel postopek ocene diskriminatornosti, v katerem je ugotovil, da so iz interventnega ukrepa neupravičeno izključeni državljani drugih držav članic Evropske unije in državljani tretjih držav, ki imajo v Sloveniji prijavljeno stalno prebivališče. Ocenil je, da ureditev krši načelo prepovedi diskriminacije zaradi državljanstva in ni skladna z direktivama 2004/38/ES in 2003/109/ES. Vladi Republike Slovenije je priporočil, da v 30 dneh pristopi k odpravi diskriminatorne določbe.

[Kliknite TUKAJ za več informacij.](#)

PRIPOROČILA:

Priporočilo Zagovornika in predlogi izboljšav osnutka Zakona o spremembah in dopolnitvah stanovanjskega zakona

Zagovornik načela enakosti je v okviru javne razprave Ministrstvu za okolje in prostor pripravil priporočilo na osnutek Zakona o spremembah in dopolnitvah stanovanjskega zakona. V njem predlaga:

- uskladitev (dviga) višine subvencije najemnine glede na načrtovan dvig višine neprofitne najemnine;
- novo določbo, ki bi izrecno prepovedovala diskriminacijo pri nepremičninskem oglaševanju in na trgu nepremičnin;
- širitev kroga upravičencev do neprofitnega najema stanovanja v skladu z Direktivo 2003/109/ES o statusu nedržavljanov EU, ki so rezidenti za daljši čas;
- uvedbo večinskega soglasja (več kot 50 %) lastnikov večstanovanjskih stavb za izvedbo gradbenih del za odpravo arhitektonskih ovir ter

- utemeljitev razpisnih meril za izbor najemnikov javnih najemnih stanovanj (kot posebnega ukrepa za zagotavljanje enakosti po Zakonu o varstvu pred diskriminacijo) in uporabo pojma »oseba z invalidnostmi« namesto termina »invalid«.

[Kliknite TUKAJ za več informacij.](#)

Priporočilo Zagovornika za odpravo neenakopravnosti določene skupine invalidov v okviru osnutka predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Radioteleviziji Slovenija

V okviru javne razprave je Zagovornik načela enakosti pripravil priporočilo v zvezi z osnutkom predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Radioteleviziji Slovenija. V njem Ministrstvu za kulturo priporoča, da v okviru zakona plačila RTV-prispevka oprosti tudi osebe z intelektualnimi invalidnostmi. Veljavni Zakon o Radioteleviziji Slovenija določa, da so plačila prispevka RTV med drugim upravičeni invalidi s 100-odstotno telesno okvaro ter ob določenem pogoju tudi invalidi z manj kot 100-odstotno telesno okvaro. Zagovornik ocenjuje, da ni utemeljenega razloga za razlikovanje med zavezanci z različnimi oblikami invalidnostmi ter s tem izpuščanje oseb z intelektualnimi invalidnostmi iz kroga tistih, ki so upravičeni do oprostitve plačila RTV prispevka.

[Kliknite TUKAJ za več informacij.](#)

Priporočilo Zagovornika v zvezi z omejevanjem širjenja nestrpnosti ob osnutku predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o medijih

Zagovornik načela enakosti je v okviru javne razprave Ministrstvu za kulturo kot pripravljavcu predloga novele Zakona o medijih posredoval priporočilo, v katerem se je osredotočil na predlagano ureditev prepovedi spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti, dostopnost medijev oziroma programskih vsebin ljudem z invalidnostmi ter na pogoje za pridobitev statusa medija posebnega pomena. Ustrezno naslavljanje t.i. sovražnega govora s primernimi in sorazmernimi pravnimi sredstvi, določenimi z zakonom, je pomembno za zaščito enake pravice vseh oseb do osebnega dostojanstva, ne glede na katerokoli njihovo osebno okoliščino.

[Kliknite TUKAJ za več informacij.](#)

Priporočilo Zagovornika o zagotavljanju vključujočega izobraževanja ob morebitnem ponovnem zapiranju šol

Zagovornik je na podlagi spremljanja stanja, tudi s pridobivanjem informacij v okviru poizvedb o izzivih izobraževanja otrok na daljavo, ugotovil, da je kljub angažmaju vseh pristojnih služb med posameznimi skupinami učencev, še posebej tistimi iz t.i. ranljivih skupin (npr. otroci z migrantskim ozadjem, otroci iz ekonomsko šibkejših okolij, romski otroci, otroci s posebnimi potrebami), prihajalo do razlik pri usvajanju znanja, kar je imelo negativen vpliv na njihov učni uspeh, posledično pa tudi na udejanjanje njihove pravice do izobrazbe. Zagovornik je zato Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport priporočil, da ob primeru poslabšanja epidemije COVID-19:

- organizira pouk v osnovnih šolah tako, da bo potekal na čim bolj običajen način s čim manj omejitvami;
- predhodno natančno preuči omejitve in posledice izobraževanja na daljavo, posebej za najbolj ranljive skupine otrok, ter jih s primernimi ukrepi naslovi tako, da se razlike v znanju med otroki ne bodo poglobljale, in da bo vsem otrokom zagotovljena pravica do izobrazbe;
- zagotovi ustrezno prilagoditev vzgojno-izobraževalnega procesa glede na potrebe in pravice vseh otrok, da lahko sodelujejo v procesu izobraževanja;

- nameni pozornost tudi psihološkim in psihosocialnim posledicam izobraževanja na daljavo na celostni razvoj otrok.

Pravica do izobrazbe mora biti zagotovljena vsem otrokom ne glede na premoženjsko stanje, izobrazbo, jezik ali druge osebne okoliščine otrok ali njihovih staršev.

[Kliknite TUKAJ za več informacij.](#)

ANKETA ZAGOVORNIKA:

1.200 ljudi reševalo spletno anketo o položaju stanovalcev domov za starejše med epidemijo Covid-19

Zagovornik načela enakosti je v juliju in avgustu izvedel anonimno spletno anketo o položaju stanovalcev domov za starejše med razglašeno epidemijo Covid-19. Namen ankete je bil zbrati informacije neposredno od tistih, ki jih so jih strogi zaščitni ukrepi za preprečevanje širjenja novega koronavirusa najbolj prizadeli. Odziv je bil zelo dober, saj se je na anketo prek spleta, po pošti in po telefonu odzvalo več kot 1.200 ljudi. Sledi analiza odgovorov, ki bo osnova za nadaljnje delo na tem področju.

[Kliknite TUKAJ za več informacij.](#)

NOVICE:

Zagovornik v primeru zagotavljanja dostopnosti volišč za osebe z invalidnostmi interveniral pred Evropskim sodiščem za človekove pravice

Zagovornik spremlja stanje na področju zagotavljanja enakih političnih in državljanskih pravic oseb z invalidnostmi, tudi prizadevanja, da bi se po pravnih poteh zagotovilo dostopnost volišč in volilnih postopkov v polni meri. Zaznal je, da se je v dveh tožbah proti Sloveniji pred Evropskim sodiščem za človekove pravice (ESČP) odprlo vprašanje, ali se zaradi nedostopnosti volišč gibalno oviranim krši prepoved diskriminacije zaradi invalidnosti, ter vprašanje, ali so v domačem pravnem sistemu v teh primerih na voljo učinkovita prava sredstva.

Zagovornik je ocenil, da pomen teh vprašanj daleč presega zgolj vprašanje, ali Slovenija krši Evropsko konvencijo o človekovih pravicah (EKČP). Primera odpirata izjemno pomembna širša vprašanja standardov varstva pred diskriminacijo po EKČP. Zato je Zagovornik samoiniciativno, kot tretja stranka, t.i. prijatelj sodišča (amicus curiae), na ESČP naslovil intervencijo v teh dveh postopkih. V intervenciji je sodišču predstavil razvoj, razpoložljivost in učinkovitost pravnih sredstev za varstvo pred diskriminacijo pri uresničevanju volilne pravice v Sloveniji. Izpostavil pa je tudi načelno vprašanje, ali EKČP varuje pred diskriminacijo v enaki meri kot Mednarodna konvencija o pravicah invalidov.

Zagovornik je takšno intervencijo pred ESČP vložil prvič.

Umetna inteligenca in diskriminacija

Temelj za delovanje računalniških programov so algoritmi, ki določajo, kako naj določen program deluje. Razviti so bili tudi že algoritmi, ki lahko iz množice podatkov sami najdejo vzorce in na podlagi teh vzorcev tudi sami določijo način ukrepanja oziroma se na podlagi podatkov tudi sami programirajo. Razvijalci inteligentnih strojev lahko v njihove algoritme hote ali nehotе vkodirajo

diskriminacijo. Možno je, da se program, ki se uči iz podatkovnih baz o človeškem delu in odločanju, priuči istih (diskriminatornih) vzorcev delovanja in potem to prakso reproducira. Za učenje strojev pa se lahko uporabljajo tudi baze podatkov, ki so zgolj na videz nevtralne, dejansko pa pristranske ali pomanjkljive in povzročijo diskriminacijo.

[Kliknite TUKAJ za več informacij.](#)

Priporočila Equineta za pravično in enakopravno Evropo po Covid-19

Evropo naj bi v naslednjih mesecih in letih zaradi epidemije koronavirusa prizadela huda gospodarska in socialna kriza. Če vlade ne bodo sprejele odločnih politik in ukrepov za spodbujanje enakosti, bo diskriminacije več, opozarjajo iz Evropske mreže organov za enakost Equinet, katere del je tudi Zagovornik načela enakosti. Organizacija je pripravila priporočila za izgraditev pravične, enake in odporne družbe po Covid-19, v kateri nikogar ne bomo pustili na cedilu.

Kriza se nikoli ne sme izrabiti niti za začasno razveljavitev pravice do enakega obravnavanja. Zato so priporočili, da se pred uvedbo protikriznih ukrepov najprej presodi vpliv teh ukrepov na enakost, nato pa tudi sistematično spremlja učinke. Poudarili so tudi potrebo po sprejemanju posebnih ukrepov za izboljšanje položaja najbolj ranljivih skupin.

[Kliknite TUKAJ za več informacij.](#)

Več informacij o delu Zagovornika na spletni strani <http://www.zagovornik.si/>

Za vaša vprašanja smo dosegljivi na e-naslovu: pr@zagovornik-rs.si

Spremljate nas lahko tudi na [Facebooku](#) in [Twitterju](#)